

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CETURTĀ NODAĻA

LIETA “SALUMEKI pret SOMIJU”

(Pieteikums Nr. 23605/09)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2014. gada 29. aprīlī

GALĪGĀ REDAKCIJA

29.07.2014.

Šis spriedums ir kļuvis galīgs saskaņā ar Konvencijas 44. panta 2. punktu. Tajā var tikt veikti redakcionāli labojumi.

Lietā “Salumeki pret Somiju”

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Ceturtā nodaļa), sanākusi kā palāta šādā sastāvā:

Ineta Ziemeļe, *priekšsēdētāja*,

Peivi Hirvele [*Päivi Hirvelä*],

Georgijs Nikolau [*George Nicolaou*],

Ledi Bjanku [*Ledi Bianku*],

Zdravka Kalaidžijeva [*Zdravka Kalaydjieva*],

Vinsents E. de Gaetāno [*Vincent A. De Gaetano*],

Kšištofs Vojtičeks [*Krzysztof Wojtyczek*], *tiesneši*,

un Fatoša Arači [*Fatoş Aracı*], *nodaļas sekretāra vietniece*,

pēc savstarpējas apspriešanās 2014. gada 1. aprīlī

pasludina šo spriedumu, kas pieņemts attiecīgajā datumā.

TIESVEDĪBA

1. Lieta ierosināta, ņemot vērā pieteikumu (Nr. 23605/09) pret Somijas Republiku, ko saskaņā ar Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “Konvencija”) 34. pantu 2009. gada 30. aprīlī Tiesai iesniedza Somijas pilsone Tīna Johanna Salumeki [*Tiina Johanna Salumäki*] (turpmāk tekstā – “ieteikuma iesniedzēja”).

2. Ieteikuma iesniedzēju pārstāvēja Marku Varhela [*Markku Varhela*], Helsinkos praktizējošs jurists. Somijas valdību (turpmāk tekstā – “Valdība”) pārstāvēja Ārlietu ministrijas pārstāvis Arto Kosonens [*Arto Kosonen*].

3. Ieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka pārkāptas viņas tiesības uz vārda brīvību.

4. 2010. gada 18. janvārī Ceturtās nodaļas priekšsēdētāja nolēma par ieteikumu paziņot Valdībai. Vienlaikus tika nolemts arī izvērtēt ieteikuma pieņemamību un izskatīšanu pēc būtības (Konvencijas 29. panta 1. punkts).

FAKTISKIE APSTĀKĻI

I. LIETAS APSTĀKĻI

5. Ieteikuma iesniedzēja ir dzimusi 1978. gadā un dzīvo Helsinkos.

6. Ieteikuma iesniedzēja ir žurnāliste valsts mēroga vakara laikrakstā “*Ilta-Sanomat*”. 2004. gada 8. jūlijā “*Ilta-Sanomat*” publicēja ieteikuma iesniedzējas rakstu par pirms dažām dienām izdarītas slepkavības izmeklēšanu. Rakstā bija pieminēts pazīstams Somijas uzņēmējs K. U. Virsrakstā izdevuma pirmajā lapā bija lasāms: “*Nežēlīga slepkavība Vantā: vai nogalinātais vīrietis bija saistīts ar K. U.?*” Pirmajā lapā arī bija ievietota K. U. fotogrāfija. Raksta virsraksts bija “*Vai Vantā slepkavības upuris bija saistīts ar K. U.?*” Zem mazāka virsraksta “*Nežēlīgajā slepkavībā aizdomās turētais ir bijušais [motociklistu bandas] loceklis*” sekoja pats raksts:

“[P. O.], kas tika brutāli nogalināts Vantā, varētu būt bijis saistīts ar uzņēmēju [K. U.]. 2002. gadā [P. O.] tika notverts, cenšoties kontrabandas ceļā ievest maisus ar naudu no Igaunijas Somijā. Policijai ir aizdomas, ka šie maiši (un to saturs) piederēja [K. U.].

Šo gadījumu šobrīd izskata prokuratūra, kas izvērtē apsūdzības. [P. O.] tiek turēts aizdomās par smaga noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistībā ar līdzekļu saņemšanu, un [K. U.] – par smaga noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistībā ar parādnieka krāpšanu.

Šajā lietā atklāti ne vien [P. O.] un [K. U.], bet arī citi aizdomās turētie. Faktiski [P. O.] tiek uzskatīts par aizdomās turēto līdzekļu saņemšanā.

Izmeklēšanas vadītājs, Valsts izmeklēšanas biroja [(keskusrikospoliisi, centralkriminalpolisen)] kriminālinspektors [M. I.] pavēstīja, ka saistība ar [K. U.] attiecas uz Vantā slepkavības izmeklēšanu.”

7. Zem apakšvirsraksta “*Aizdomās turētais atzinies, ka atradies nozieguma vietā*” raksts turpinājās šādi:

“Policija aizturējusi 39 gadus vecu vīrieti kā aizdomās turēto [P. O.] slepkavībā. Ņemot vērā esošos pierādījumus, aizturētā persona nav saistīta ar [K. U.], stāsta [inspektors].”

8. Pēc tam rakstā sniegta informācija par aizturēto personu un notiekošo slepkavības izmeklēšanu. Tika citēts izmeklētājs, kurš atklāja, ka aizdomās turētais, iespējams, rīkojies pēc pasūtījuma, kas, pēc pieteikuma iesniedzējas domām, norādīja uz iespēju, ka tā bijusi pasūtījuma slepkavība.

9. Rakstu papildināja fotogrāfija, kas acīmredzot bija uzņemta nozieguma vietas tuvumā.

10. Blakus rakstam bija atsevišķa informatīva sleja, kurā aprakstīta K. U. iepriekšējā notiesāšana par ekonomiskajiem noziegumiem un akadēmiskie sasniegumi. Slejā zem virsraksta “*Kas?*” bija ievietota K. U. fotogrāfija, kas uzņemta promocijas darba publiskā aizstāvēšanā.

11. Tajā pašā datumā šī pati informācija tika publicēta citā vakara laikrakstā “*Iltahti*” kā K. U. sniegta intervija.

12. 2006. gada 11. aprīlī prokurors cēla apsūdzību pret pieteikuma iesniedzēju un laikraksta toreizējo galveno redaktoru H. S. Savā apsūdzības rakstā prokurors vērsa uzmanību uz to, ka, uzrakstot un atļaujot publicēt iepriekšminēto rakstu, pieteikuma iesniedzēja un H. S. bija snieguši nepatiesu informāciju par K. U., veicinot ciešanas un kaitējumu un pakļaujot viņu nicinājumam, kā arī citādi viņu noniecinot. Prokurors neapgalvoja, ka rakstā sniegtā informācija ir nepatiesa kā tāda, bet *inter alianorādīja*, ka lielo virsrakstu un jautājuma zīmju, raksta teksta, K. U. fotogrāfijas un personīgās informācijas mērķis bija likt lasītājiem manīt, ka K. U. varētu būt bijis motīvs pasūtīt slepkavību.

13. K. U. savukārt pieprasīja pieteikuma iesniedzējas un H. S. sodīšanu un atlīdzinājumu par ciešanām un tiesāšanās izdevumiem šajā tiesvedībā. Viņš apgalvoja, ka apsūdzētie Somijas lielākajā vakara laikrakstā viņu bija nelikumīgi saistījuši ar slepkavību. Izmantojot viņa fotogrāfiju, kas uzņemta promocijas darba publiskā aizstāvēšanā, viņa ciešanas tika pastiprinātas, jo tādējādi viņu apmeloja kā akademiķi, kas bija viņa paredzētā karjera nākotnē. Pēc K. U. teiktā, sliktākais šajā noziedzīgajā darbībā bija virsraksts kopā ar viņa fotogrāfiju un priekšstats, kas tādējādi radās to cilvēku prātā, kuri nebija izlasījuši pašu rakstu. Apsūdzētie no šīs darbības bija centušies gūt peļņu. K. U. apgalvoja, ka papildus radītajiem aizspriedumiem šis noziedzīgais nodarījums bija nesis kaunu un ciešanas viņa ģimenei.

14. Pieteikuma iesniedzēja un H. S. apstrīdēja celto apsūdzību un civilprasības. Viņu galvenie argumenti bija šādi. Rakstā nebija norādīta nepatiesa informācija, tāpat tas nevarēja K. U. noniecināt vai radīt viņam ciešanas. Otro punktu pastiprināja tas, ka K. U. pats par šo lietu bija sniedzis interviju citam vakara laikrakstam, kas publicēts tajā pašā datumā. Raksts bija par vispārējas nozīmes kriminālizmeklēšanu un balstījās uz valsts iestāžu sniegto informāciju. K. U. bija amatpersona, un viņa saistība ar P. O. bija vispārējas nozīmes jautājums un būtiska pati par sevi. Ceļot apsūdzību, prokurors bija nevajadzīgi ierobežojis apsūdzēto vārda brīvību, kuru aizsargā Konstitūcija un Konvencijas 10. pants.

15. Rajona tiesā, kas izskatīja lietu mutvārdu procesā, H. S. *inter alia* paskaidroja, ka pēc raksta publicēšanas K. U. bija ar viņu sazinājies. Viņš bijis ļoti aizvainots un sarūgtināts. Tad H. S. viņam piedāvājis iespēju situāciju labot. Saskaņā ar dokumentiem K. U. šo piedāvājumu noraidījis.

16. 2006. gada 25. augustā Helsinku rajona tiesa (*käräjäoikeus, tingsrätten*) pasludināja spriedumu. Tiesa atzina pieteikuma iesniedzēju un H. S. par vainīgiem neslavas celšanā pēc Kriminālkodeksa 24. nodaļas 9. panta pirmās daļas 1. punkta. Pieteikuma iesniedzēju sodīja ar naudas sodu 30 dienu algas apmērā, kas kopā bija 720 euro (EUR). Tāpat tiesa lēma, ka viņai

solidāri ar H. S. jāsamaksā K. U. 2000 EUR par ciešanām un 1500 EUR par tiesāšanās izdevumiem.

17. Pamatojumā tiesa norādīja, ka tai bija jāizskata pretējas intereses, proti, vārda brīvība un tiesības uz privāto dzīvi saskaņā ar Konstitūcijas 10. un 12. pantu un Konvencijas 10. pantu. Tiesa atsaucās arī uz Augstākās tiesas precedentu Nr. KKO:2006:20, kurā tiesa atzina, ka vārda brīvība neattiecas uz personas cieņas vai privātās dzīves aizskārumu. Izvērtējot pieteikuma iesniedzējas rakstu, tiesa konstatēja, ka:

“Nav apstrīdams, ka 2004. gada vasarā [K. U.] bija amatpersona. Tāpat nav apstrīdams, ka rakstā nebija faktu kļūdu. Līdz ar to visa rakstā norādītā informācija bija patiesa.

Rajona tiesai ir jāvērtē, vai rakstā bija tādi netieši mājienu, kas veicināja ciešanas vai nicinājumu, vai raksts kā citādi bija noniecinošs.

Raksts .. bija par pirms dažām dienām notikušas slepkavības pirmstiesas izmeklēšanu, kā arī vēl vienu liela mēroga lietu par ekonomisko noziegumu, kas jau tika izskatīta prokuratūrā. Viena un tā pati persona bija slepkavības upuris un viens no aizdomās turētajiem lietā par ekonomisko noziegumu izdarīšanu. [K. U.] bija pazinis slepkavības upuri un arī bija viens no aizdomās turētajiem ekonomisko noziegumu lietā.

Apsūdzētie cita starpā bija norādījuši, ka laikrakstam bija pienākums ziņot par noziegumu. Rakstā .. bija uzsvērts, ka [K. U.] ir saistīts ar slepkavības upuri. Rajona tiesa uzskata, ka šajā tiesvedībā nebija parādījušies tādi apstākļi, kas saistītu šo faktu, ka [K. U.] bija pazinis slepkavības upuri, ar viņa sabiedrisko darbību. Tāpat nav konstatēts, ka [K. U.] sakariem ar upuri .. būtu bijusi vispārēja nozīme vai ka šī informācija būtu bijusi tik būtiska sabiedrībai, ka bija svarīgi to publicēt.”

18. Rajona tiesa secināja:

“Raksta galvenie temati .. bija [K. U.] saistība ar slepkavības upuri, aizdomas par ekonomiskajiem noziegumiem, organizētā noziedzība un iespējamā pasūtījuma slepkavība. Virsraksts “Vai Vantā slepkavības upuris bija saistīts ar [K. U.]?”, kā arī pamatinformācija par [K. U.] zem virsraksta “Kas?”, ko papildināja viņa fotogrāfija, visu rakstu sasaistīja ar [K. U.]. Lai gan raksta virsraksts beidzās ar jautājuma zīmi un pirmajā teksta rindkopā bija norādīts, ka upuris *varētu* (šeit rakstīts kursīvā) būt bijis saistīts ar [K. U.], teksts uz šo jautājumu nesniedz tūlītēju atbildi, kā arī skaidri nepasaka, ka upuris un [K. U.] bijuši pazīstami citos apstākļos. Rakstā šie jautājumi palika neatbildēti. Tā kā tekstā bija runa par saistību starp slepkavības upuri un [K. U.] un galu galā iespējamo pasūtījuma slepkavību, arī [K. U.] tika sasaistīts ar pasūtījuma slepkavību.

Nepamatota personas saistīšana ar pasūtījuma slepkavību aizskar šīs personas cieņu.

Apvienojot saņemto informāciju un izmeklēšanas vadītāja paziņojumus, kā arī divas atšķirīgas kriminālizmeklēšanas, raksts radīja neskaidru priekšstatu par saistību starp šīm lietām. Virsraksti un informācija, kas koncentrējās uz [K. U.] personību, padarīja [K. U.] par noziegumu galveno kopīgo pazīmi.

Rajona tiesa konstatē, ka rakstā [K. U.] ticis saistīts ar slepkavību, netieši norādot uz saistību starp [K. U.] un slepkavības pasūtīšanu. Šāds mājiens aizskar [K. U.] cieņu un ir radījis viņam ciešanas.”

19. Rajona tiesas sastāvā bija viens profesionāls tiesnesis un trīs tiesas piesēdētāji. Viens no tiesas piesēdētājiem lēma par labu attaisnošanai. Savā atšķirīgajā viedoklī viņš uzsvēra, ka visa rakstā norādītā informācija bija patiesa. Viņš uzskatīja: tikai tas vien, ka lietas dalībnieks, viņa ģimene vai draugi bija šokēti par ziņu atspoguļojumu vai ka laikraksta lasītāji nespēja pilnībā saprast tekstu, nav uzskatāms par neslavas celšanu.

20. Pieteikuma iesniedzēja un H. S. spriedumu pārsūdzēja Helsinku apelācijas tiesā (*hovioikeus, hovrätten*), pamatā norādot iepriekšējos argumentus. Viņi arī apstrīdēja zemākas instances tiesas tiesību aktu interpretāciju.

21. Apelācijas tiesa 2007. gada 14. novembrī atstāja spēkā rajona tiesas spriedumu. Savā argumentācijā apelācijas tiesa atkārtoti norādīja, ka nepatiesas informācijas sniegšana vai nepatiesu mājienu izteikšana par citu personu, kas rada zaudējumus vai ciešanas šai personai vai pakļauj šo personu nicinājumam, ir neslavas celšana pēc Krimināllikuma 24. nodaļas 9. panta pirmās daļas 1. punkta. Tā atsaucās uz attiecīgo valdības likumprojektu par šā noteikuma grozīšanu (HE 184/1999 vp), norādot, ka šim noziedzīgajam nodarījumam raksturīga nepatiesa faktiskā informācija vai nepatiess mājiens, kas ļoti atgādina faktisko

informāciju. Principā argumenta ticamību var skatīt pēc tam. Ja arguments ir patiess vai ja mājiens attiecas uz faktu, darbība tomēr var būt sodāma kā neslavas celšana atbilstoši šā noteikuma 2. punktam, ja informācija tiek sniegta vai mājiens izteikts, lai tīši noniecinātu citu personu.

22. Pēc tam tiesa konstatēja:

“Nav apstrīdams, ka informācija par divām dažādām krimināllietām, kas 2004. gada 8. jūlijā tika publicēta laikrakstā “*Ilta-Sanomat*”, kā tāda bija patiesa. Šo lietu kopīgā iezīme bija tā, ka [K. U.] un slepkavības upuris bija aizdomās turētie vienā no rakstā minētajām krimināllietām. Raksta virsraksti, teksts un [K. U.] fotogrāfijas pirmajā lapā un rakstā tomēr radīja saistību, kas nepatiesi norādīja uz to, ka [K. U.] tā vai citādi ir iesaistīts slepkavībā. Raksta virsraksta un noskaņas dēļ tas, ka [K. U.], stingri ņemot, nebija slepkavības līdzzinātājs kļuva skaidrs tikai pēc rūpīgākas raksta izlasīšanas. No tā izrietēja, ka šajā lietā piemērojams Krimināllikuma 24. nodaļas 9. panta pirmās daļas 1. punkts, kā to norādījusi rajona tiesa.”

23. Pēc tam apelācijas tiesa sīkāk izvērtēja, vai apsūdzēto rīcību varētu uzskatīt par tīšu. Tiesa konstatēja: pieteikuma iesniedzēja ir profesionāla žurnāliste, kurai vajadzēja pieļaut iespēju, ka rakstā izteikts nepatiess mājiens, un ka šis nepatiesais mājiens var radīt ciešanas. Tādējādi nonākot pie apstiprinoša secinājuma, tiesa nesaskatīja iemeslu atkāpties no zemākas instances tiesas sprieduma.

24. 2008. gada 7. novembrī Augstākā tiesa [*korkein oikeus, högsta domstolen*] noraidīja prasību par pārsūdzības iesniegšanu.

II. PIEMĒROJAMIE VALSTS TIESĪBU AKTI

25. Somijas Konstitūcijas (*Suomen perustuslaki, Finlands grundlag*; Likums Nr. 731/1999) attiecīgajās daļās noteikts:

10. pants. Tiesības uz privāto dzīvi

Ikvienam ir tiesības uz privāto dzīvi, godu un dzīvesvietas neaizskaramību. [..]

[..]

12. pants. Vārda brīvība un tiesības iegūt informāciju

Ikvienam ir tiesības brīvi paust savus uzskatus. Vārda brīvība ietver tiesības paust, izplatīt un saņemt informāciju, viedokļus un citus paziņojumus bez iepriekšējas iejaukšanās. Sīkāk vārda brīvības izmantošanu regulē likums. [..]”

26. Krimināllikuma 24. nodaļas 9. panta pirmajā un otrajā daļā (*rikoslaki, strafflagen*; Likums Nr. 531/2000) noteikts:

“Persona, kas:

1) sniedz nepatiesu informāciju vai izsaka nepatiesu mājienu par citu personu, ar šo darbību veicinot kaitējuma vai ciešanu radīšanu šai personai, vai pakļaujot šo personu nicinājumam; vai

2) noniecina citu personu kā citādi, nekā norādīts 1. punktā,

tiek notiesāta par neslavas celšanu un sodīta ar naudas sodu vai brīvības atņemšanu uz laiku līdz sešiem mēnešiem.

Kritika, kas vērsta pret personas darbību politikā, uzņēmējdarbībā, valsts vai publiskā amatā, zinātnē, mākslā vai līdzvērtīgā publiskā darbībā un kas skaidri nepārkāpj pieņemamības robežu, nav uzskatāma par neslavas celšanu atbilstoši pirmās daļas 2. punktam.

27. Delikta atbildības likuma (*vahingonkorvauslaki, skadeståndslagen*; Likums Nr. 412/1974, kas grozīts ar Likumu Nr. 509/2004) 5. nodaļas 6. pants paredz, ka persona var saņemt atlīdzinājumu par ciešanām, ja *inter alia* ar sodāmu rīcību aizskarta viņa brīvība, gods, cieņa vai privātā dzīve. Novērtējot šo ciešanu līmeni, jāņem vērā aizskāruma būtība, cietušās personas statuss, attiecības starp likumpārkāpēju un cietušo personu, kā arī iespējamā sabiedrības uzmanības piesaistīšana ar šo aizskārumu.

28. Saskaņā ar valdības likumprojektu, ar kuru grozīja Delikta atbildības likumu (HE 116/1998), maksimālais atlīdzinājuma apmērs par sāpēm un ciešanām, kas *inter alia* radušās no miesas bojājumiem, nesenā pagātnē bija 100 000 FIM (16 819 EUR). Turpmākajā valdības likumprojektā, ar kuru grozīja Delikta atbildības likumu (HE 167/2003, 60. punkts), norādīts, ka nav ierosinātas nekādas izmaiņas attiecībā uz vispārējo atlīdzinājumu par ciešanām. Atbilstoši Personīgo aizskārumu konsultatīvās padomes (*Henkilövahinkoasiain neuvottelukunta, Delegationen för personskade-ärenden*) ieteikumam 2008. gadā atlīdzinājums par ciešanām neslavas celšanas gadījumā var sasniegt 10 000 EUR, bet gadījumos, kad informācijas izplatīšana pārkāpj personas privātumu – 5000 EUR. No otras puses, maksimālais atlīdzinājuma apmērs, piemēram, par nonāvēšanas aiz neuzmanību vai slepkavības mēģinājumu ir no 3000 EUR līdz 5000 EUR.

JURIDISKAIS PAMATOJUMS

I. KONVENCIJAS 10. PANTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

29. Pieteikuma iesniedzēja sūdzējās, ka pārkāptas viņas tiesības uz vārda brīvību saskaņā ar Konvencijas 10. pantu, kurā noteikts:

“1. Ikvienam ir tiesības brīvi paust savus uzskatus. Šīs tiesības ietver uzskatu brīvību un tiesības netraucēti saņemt un izplatīt informāciju un idejas bez iejaukšanās no sabiedrisko institūciju puses un neatkarīgi no valstu robežām. Šis pants neapstrīd valstu tiesības pieprasīt radoraidījumu, televīzijas raidījumu un kino demonstrēšanas licencēšanu.

2. Tā kā šo brīvību īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību, tā var tikt pakļauta tādām formalitātēm, nosacījumiem, ierobežojumiem vai sodiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu valsts drošības, teritoriālās vienotības vai sabiedriskās drošības intereses, nepieļautu nekārtības vai noziegumus, aizsargātu veselību vai morāli, aizsargātu citu cilvēku reputāciju vai tiesības, nepieļautu konfidenciālas informācijas izpaušanu vai lai saglabātu tiesas autoritāti un objektivitāti.”

30. Valdība šo argumentu apstrīdēja.

A. Pieņemamība

31. Tiesa norāda, ka šis pieteikums nepārprotami nav nepamatots Konvencijas 35. panta 3. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Turklāt Tiesa norāda, ka nav cita pamatojuma šo pieteikumu nepieņemt. Tāpēc tas jāatzīst par pieņemamu.

B. Lietas būtība

1. Pušu apsvērumi

a) Pieteikuma iesniedzējas apsvērumi

32. Pieteikuma iesniedzēja uzsvēra, ka Žurnālistu vadlīnijas nav izmantojamas, lai sauktu pie kriminālatbildības vai atbildības par kaitējumu, jo tās sagatavotas tikai profesijas pašregulācijai.

33. Pieteikuma iesniedzēja norādīja, ka ne Valdība, ne K. U. nevienā tiesvedības posmā neapgalvoja, ka informācija, kuru pieteikuma iesniedzēja bija iekļāvusi attiecīgajā rakstā, varētu būt bijusi nepatiesa. Kriminālkodeksa teksts nepārprotami parāda, ka apelācijas tiesas spriedums šajā ziņā ir nepareizs. Pieteikuma iesniedzēja nebija uzrakstījusi, ka K. U. ir saistīts ar slepkavu; tā vietā viņa bija uzrakstījusi, ka K. U. ir saistība ar slepkavības upuri, kas bija

patiesība. No tā nevar secināt, ka K. U. bija saistīts ar slepkavību, kā to nepareizi norādījusi apelācijas tiesa.

34. Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka apelācijas tiesa nebija ņēmusi vērā Tiesas praksi, kā arī nerada līdzsvaru starp pieteikuma iesniedzējas tiesībām uz vārda brīvību un K. U. tiesībām uz reputāciju. Netika norādīti iemesli, kāpēc bija pārliecinoša sabiedriska vajadzība ierobežot pieteikuma iesniedzējas vārda brīvību, kā arī, kāpēc šāds ierobežojums tika uzskatīts par samērīgu attiecībā uz norādīto likumīgo mērķi. Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka Valdība šķita sagaidām: nepieciešams pamatojums informācijas publicēšanai, savukārt Tiesas prakse pierāda pretējo, proti, nepieciešams īpašs pamatojums konkrētas informācijas nepublicēšanai. Pieteikuma iesniedzējas raksts nevarēja aizskart K. U. cieņu jau tāpēc vien, ka šī informācija kā K. U. intervija bija publicēta citā vakara laikrakstā tajā pašā datumā.

b) Valdības apsvērumi

35. Valdība piekrita, ka pret pieteikuma iesniedzēju izvirzītā apsūdzība un pienākums atlīdzināt kaitējumu un izdevumus ir uzskatāms par iejaukšanos viņas tiesībās uz vārda brīvību.

36. Attiecībā uz prasību, lai līdzekļi būtu “paredzēti tiesību aktos”, Valdība norādīja, ka apstrīdēto līdzekļu juridiskais pamats ir Somijas tiesību akti, proti, Kriminālkodeksa 24. nodaļas 9. pants. Turklāt arī Žurnālistu vadlīnijas (*Journalistin ohjeet, Journalistreglerna*) regulēja informācijas pareizību. Augstākā tiesa savā praksē pakāpeniski izskaidrojusi iespēju publicēt to personu vārdus, kas tiek turētas aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, tomēr pieteikuma iesniedzēja nebija lūgusi juridisku konsultāciju saistībā ar K. U. vārda un fotogrāfijas publicēšanu. Tāpēc Valdība uzskata, ka attiecīgie valsts tiesību akti bija pietiekami precīzi, lai pieteikuma iesniedzēja visai droši šīs lietas apstākļos varētu paredzēt sekas, ko izraisītu viņas rīcība. Turklāt likumīgais mērķis bija aizsargāt K. U. reputāciju.

37. Valdība arī apgalvoja, ka šāda iejaukšanās bija “nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā”. Konkrētā raksta virsraksts un teksts netieši saistīja K. U. ar slepkavību, un viņa vārds un fotogrāfija šajā sakarā tika publicēta valsts mērogā. Tādējādi par šo rakstu uzzināja liels skaits cilvēku. Lai gan K. U. par to pašu lietu bija piedāvāta intervija citā vakara laikrakstā, kas tika publicēts tajā pašā datumā, viņš nebija piekritis sava vārda un fotogrāfijas publicēšanai konkrētajā rakstā. Gan rajona tiesa, gan apelācijas tiesa konstatēja: raksts bija radījis kļūdainu iespaidu, ka K. U. bija saistīts ar attiecīgo slepkavību. Pat tas, ka viņš bija amatpersona, nebija attaisnojums, lai radītu iespaidu, ka K. U. ir saistīts ar slepkavību.

38. Attiecībā uz piespriesto naudas sodu un atlīdzinājuma summu Valdība norādīja, ka tā ir ievērojami zemāka nekā dažās citās iepriekšējās Somijas lietās, uz kurām attiecas 10. pants. Paturot prātā izvēles brīvību, Valdība apgalvoja, ka šajā gadījumā iejaukšanās bijusi “nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā”.

2. Tiesas vērtējums

1. Vai ir notikusi iejaukšanās?

39. Tiesa piekrīt, ka pieteikuma iesniedzējas notiesāšana un piespriestais atlīdzinājums un izdevumi bija iejaukšanās viņas tiesībās uz vārda brīvību, ko garantē Konvencijas 10. panta 1. punkts.

2. Vai iejaukšanās bija paredzēta likumā un tai bija likumīgs mērķis?

40. Tiesa norāda, ka pēc Valdības teiktā apstrīdēto līdzekļu juridiskais pamats ir Somijas tiesību akti, proti, Kriminālkodeksa 24. nodaļas 9. pants. Turklāt šī iejaukšanās, par kuru sūdzējās pieteikuma iesniedzēja, bija saistīta ar likumīgu mērķi, proti, aizsargāt citu personu reputāciju vai tiesības. Pieteikuma iesniedzēja to neapstrīdēja.

41. Tiesa norāda, ka uz vārda brīvību attiecas izņēmumi, kas izklāstīti Konvencijas 10. panta 2. punktā. Tiesa piekrīt, ka iejaukšanās juridiskais pamats bija Krimināllikuma 24. nodaļas 9. pants, kas bija spēkā konkrētajā laikposmā. Tādējādi tā bija “paredzēta tiesību aktos” (skat. lietas “Nikula [*Nikula*] pret Somiju”, Nr. 31611/96, 34. punktu, ECT 2002-II; lietas “Seliste [*Selistö*] pret Somiju”, Nr. 56767/00, 34. punktu, 2004. gada 16. novembris; lietas “Karhuvāra [*Karhuvaara*] un Iltalehti [*Iltalehti*] pret Somiju”, Nr. 53678/00, 43. punktu, ECT 2004-X; un lietas “Ērikeinins [*Eerikäinen*] un citi pret Somiju”, Nr. 3514/02, 58. punktu, 2009. gada 10. februāris), un tai bija likumīgs mērķis aizsargāt citu personu reputāciju vai cieņu Konvencijas 10. panta 2. punkta izpratnē.

3. Vai iejaukšanās bija nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā?

42. Saskaņā ar Tiesas nostiprināto praksi vārda brīvība ir viens no būtiskākajiem demokrātiskas sabiedrības pamatiem, kā arī viens no tās attīstības un katra indivīda pašpiepildījuma pamatnosacījumiem. Atbilstoši Konvencijas 10. panta 2. punktam tas attiecas ne tikai uz to “informāciju” vai “idejām”, kas tiek uzņemtas labvēlīgi vai uztvertas kā neaizskarošas vai vienaldzīgas, bet arī uz tām, kuras aizvairo, šokē vai traucē. To paredz tādi principi kā plurālisms, iecietība un liberālisms, bez kuriem nepastāv “demokrātiska sabiedrība”. Uz šo brīvību attiecas 10. panta 2. punktā noteiktie izņēmumi, kas tomēr jāinterpretē šaurā nozīmē. Ierobežojumu nepieciešamība ir jākonstatē pārliecinoši (skat., piemēram, lietas “Lingenss [*Lingens*] pret Austriju”, 1986. gada 8. jūlijs, 41. punktu, A sērija Nr. 103; un lietas “Nīlsens [*Nilsen*] un Jonsens [*Johnsen*] pret Norvēģiju” [LP], Nr. 23118/93, 43. punktu, ECT 1999-VIII).

43. Īpašības vārds “nepieciešams” 10. panta 2. punkta izpratnē norāda uz to, ka pastāv “neatliekama sabiedriska vajadzība”. Līgumslēdzējām valstīm ir zināma rīcības brīvība novērtēt, vai ir šāda vajadzība, tomēr tas jādara līdztekus pārraudzībai Eiropas līmenī gan attiecībā uz tiesību aktiem, gan lēmumiem, ar kuriem tos piemēro, tostarp lēmumiem, kurus izsludinājusi neatkarīga tiesa. Tāpēc Tiesa ir pilnvarota pieņemt galīgo lēmumu par to, vai “ierobežojums” atbilst vārda brīvības principam, ko aizsargā 10. pants (skat. lietas “Janovskis [*Janowski*] pret Poliju” [LP], Nr. 25716/94, 30. punktu, ECT 1999-I).

44. Īstenojot savu pārraudzību, Tiesai ir nevis jāpilda valsts iestāžu funkcijas, bet gan, paturot prātā visu lietu kopumā, saskaņā ar 10. pantu jāpārskata lēmumi, ko tās ir pieņēmušas atbilstoši savai rīcības brīvībai (skat. cita starpā lietas “Fresoza [*Fressoz*] un Ruārs [*Roire*] pret Franciju” [LP], Nr. 29183/95, 45. punktu, ECT 1999-I).

45. Īstenojot savu pārraudzības jurisdikciju, Tiesai apstrīdētā iejaukšanās jāizvērtē, ņemot vērā visus lietas apstākļus kopumā, tostarp pieteikuma iesniedzējas izteikto piezīmju saturu un apstākļus, kādos šīs piezīmes izteiktas. Tai ir īpaši jānosaka, vai attiecīgā iejaukšanās bija “samērīga ar īstenojamiem likumīgajiem mērķiem” un vai iemesli, ko valsts iestādes minēja, lai to pamatotu, bija “atbilstoši un pietiekami” (skat. lietas “*Sunday Times* pret Apvienoto Karalisti (Nr. 1)”, 1979. gada 26. aprīlis 62. punktu, A sērija Nr. 30; iepriekšminētās lietas “Lingenss pret Austriju” 40. punktu; lietas “Bārfuds [*Barfod*] pret Dāniju”, 1989. gada 22. februāris, 28. punktu, A sērija Nr. 149; iepriekšminētās lietas “Janovskis pret Poliju” 30. punktu; un lietas “*News Verlags GmbH & Co. KG* pret Austriju”, Nr. 31457/96, 52. punktu, ECT 2000-I). To darot, Tiesai ir jāpārliecina, vai valsts iestādes ir piemērojušas 10. pantā ietvertajiem principiem atbilstošus standartus, kā arī, vai šīs iestādes ir atsaukušās uz pieņemamu attiecīgo faktu novērtējumu (skat. lietas “Jersilds [*Jersild*] pret Dāniju”, 1994. gada 23. septembris, 31. punktu, A sērija Nr. 298).

46. Turklāt Tiesa uzsver pamatfunkciju, kuru prese pilda demokrātiskā sabiedrībā. Lai gan prese nedrīkst pārkāpt konkrētas robežas, jo īpaši attiecībā uz citu personu reputāciju un tiesībām un nepieciešamību novērst konfidencialas informācijas izpaušanu, tomēr tās pienākums ir sniegt informāciju un paust viedokli par visiem sabiedrību interesējošiem jautājumiem atbilstoši saviem pienākumiem un atbildībai (skat. iepriekšminētās lietas

“Jersilds pret Dāniju” 31. punktu; lietas “De Hāss [*De Haes*] un Geisels [*Gijssels*] pret Beļģiju”, 1997. gada 24. februāris, 37. punktu, *Spriedumu un lēmumu ziņojumi* 1997-I; un lietas “*Bladet Tromsø* un Stensoss [*Stensaas*] pret Norvēģiju”, [LP], Nr. 21980/93, 58. punktu, ECT 1999-III). Plašsaziņas līdzekļiem ir uzdevums sniegt šādu informāciju un idejas, turklāt sabiedrībai arī ir tiesības tās saņemt (skat. iepriekšminētās lietas “*Sunday Times* pret Apvienoto Karalisti (Nr. 1)”, 65. punktu).

47. Uz 10. pantā sniegto drošības pasākumu žurnālistiem, kas saistīts ar ziņošanu par vispārējas nozīmes jautājumiem, attiecas nosacījums, ka tie rīkojas labticībā, lai sniegtu patiesu un uzticamu informāciju atbilstoši žurnālistu ētikai (skat. iepriekšminētās lietas “*Bladet Tromsø* un Stensoss pret Norvēģiju” 65. punktu). Turklāt Tiesa ņem vērā to, ka žurnālistikas brīvība paredz arī iespēju izmantot zināmus pārspīlējumus vai pat provokatīvus līdzekļus (skat. lietas “Prāgers [*Prager*] un Oberšliks [*Oberschlick*] pret Austriju”, 1995. gada 26. aprīlis, 38. punktu, A sērija Nr. 313; un *Bladet Tromsø* un Stensosa lietu, *loc. cit.*).

48. Attiecībā uz politiķi pieļaujamais kritikas līmenis ir augstāks nekā attiecībā uz privātpersonu. Atšķirībā no privātpersonām politiķi nenovēršami un apzināti ieņem statusu, kurā žurnālisti un sabiedrība kopumā rūpīgi pārbauda viņu vārdus un darbus, tāpēc viņiem ir jāizrāda lielāka iecietība (skat. piemēram, iepriekšminētās lietas “Lingenss pret Austriju”, 42. punktu; lietas “Indžals [*Incal*] pret Turciju”, 1998. gada 9. jūnijs, 54. punktu, *Spriedumu un lēmumu ziņojumi* 1998-IV; un lietas “Kasteijs [*Castells*] pret Spāniju”, 1992. gada 23. aprīlis, 46. punktu, A sērija Nr. 236). Līdzīgi apsvērumi attiecas arī uz personām, kuras atrodas sabiedrības uzmanības lokā (skat. lietas “Fajeds [*Fayed*] pret Apvienoto Karalisti”, 1994. gada 21. septembris, 75. punktu, A sērija Nr. 294-B; lietas “Stīls [*Steel*] un Moriss [*Morris*] pret Apvienoto Karalisti”, Nr. 68416/01, 94. punktu, ECT 2005-II; un pretstatīt ar lietas “fon Hanovera [*Von Hannover*] pret Vāciju”, Nr. 59320/00, 65. punktu, ECT 2004-VI; un lietas “*MGN Limited* pret Apvienoto Karalisti”, Nr. 39401/04, 143. punktu, 2011. gada 18. janvāris). Pat tad, ja persona ir pazīstama plašākai sabiedrībai, noteiktos apstākļos tā var paļauties uz “tiesiskās palāvības principu”, ka tās privātā dzīve tiks aizsargāta un cienīta (skat. lietas “fon Hanovera pret Vāciju (Nr. 2)” [LP], Nr. 40660/08 un 60641/08, 97. punktu, ECT 2012).

49. Turklāt Tiesa nesen ir izklāstījusi attiecīgos principus, kas jāievēro, izskatot nepieciešamību iestādei iejaukties tiesībās uz vārda brīvību, lai “aizsargātu citu personu reputāciju vai tiesības”. Tā norādīja, ka šādos gadījumos Tiesai var būt nepieciešams pārbaudīt, vai valsts iestādes radīja godīgu līdzsvaru, aizsargājot divas Konvencijā garantētās vērtības, kas noteiktos gadījumos viena ar otru var nonākt konfliktā, proti, no vienas puses, vārda brīvība, kuru aizsargā 10. pants, un, no otras puses, tiesības uz cieņu pret privāto dzīvi, ko nodrošina 8. pants (skat. lietas “*Axel Springer AG* pret Vāciju” [LP], Nr. 39954/08, 84. punktu, 2012. gada 7. februāris; un iepriekšminētās lietas “*MGN Limited* pret Apvienoto Karalisti” 142. punktu).

50. Iepriekšminētajā lietā “fon Hanovera pret Vāciju (Nr. 2)” [LP] (104.–107. punkts) un lietā “*Axel Springer AG* pret Vāciju” [LP] (85.–88. punkts) Tiesa definēja līgumslēdzēju valstu rīcības brīvību un savu uzdevumu, līdzsvarojot šīs divas pretējās intereses. Pēc tam Tiesa noteica vairākus kritērijus, kas uzskatāmi par būtiskiem, panākot līdzsvaru starp tiesībām uz vārda brīvību un tiesībām uz cieņu pret privāto dzīvi (skat. iepriekšminētās lietas “fon Hanovera pret Vāciju (Nr. 2)” [LP] 109.–113. punktu; un lietas “*Axel Springer AG* pret Vāciju” [LP] 89.–95. punktu), proti:

- i) vispārējas nozīmes debašu veicināšana;
- ii) cik pazīstama ir attiecīgā persona, un kāds ir ziņojuma temats;
- iii) attiecīgās personas iepriekšējā izturēšanās;
- iv) informācijas iegūšanas veids un ticamība/apstākļi, kuros uzņemtas fotogrāfijas;
- v) publikācijas saturs, forma un sekas; un

vi) noteiktu sankciju smagums.

51. Attiecībā uz šīs lietas apstākļiem Tiesa norāda, ka pieteikuma iesniedzēja tika apsūdzēta, saukta pie atbildības un notiesāta par neslavas celšanu kā žurnāliste un viņai piesprieda samaksāt K. U. atlīdzinājumu par kaitējumu, kā arī tiesāšanās izdevumus.

52. Tiesa vispirms ņem vērā, ka 2004. gada 8. jūlijā publicētajā rakstā norādīts: Vantā brutāli nogalinātais P. O. varētu būt bijis saistīts ar uzņēmēju K. U. 2002. gadā P. O. tika notverts, cenšoties kontrabandas ceļā ievest maisus ar naudu no Igaunijas Somijā, un policijai bija aizdomas, ka šie maisi un to saturs piederēja K. U. Šajā lietā, kuru izskata prokuratūra, izvērtējot apsūdzības, P. O. tika turēts aizdomās par smaga noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistībā ar līdzekļu saņemšanu, un K. U. – par smaga noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistībā ar parādnieka krāpšanu. K. U. saistība ar slepkavības upuri attiecās uz slepkavības izmeklēšanu. Rakstā bija norādīts K. U. pilnais vārds, ko papildināja viņa fotogrāfija.

53. Lai novērtētu, vai pārliecinoši konstatēta “nepieciešamība” ierobežot vārda brīvību, Tiesai jāizvērtē, vai valsts iestāžu rastais līdzsvars starp vārda brīvību un tiesībām uz cieņu pret privāto dzīvi atbilst Tiesas praksē izvirzītajiem kritērijiem.

54. Tiesa uzskata, ka vispārējais temats, kas bija attiecīgā raksta pamatā, proti, slepkavības kriminālizmeklēšana, nepārprotami bija jautājums, kas skar sabiedrības likumīgās intereses, jo īpaši ņemot vērā noziedzīgā nodarījuma smago raksturu. Ievērojot sabiedrības tiesības saņemt informāciju par vispārējas nozīmes jautājumiem, tātad raugoties no preses viedokļa, bija pamatots iemesls informēt sabiedrību par šo lietu.

55. Tiesa norāda: pēc valsts tiesu konstatētā tikpat skaidrs bija tas, ka raksta publicēšanas brīdī K. U. jau atradās uzmanības centrā. Tāpat netiek apgalvots, ka rakstā norādītā informācija vai K. U. fotogrāfija bija iegūta ar viltu vai citiem nelikumīgiem līdzekļiem (salīdzināt ar iepriekšminētās lietas “fon Hanovera pret Vāciju” 68. punktu). Gluži otrādi – raksta pamatā bija valsts iestāžu sniegtā informācija, un K. U. fotogrāfija bija uzņemta publiskā pasākumā.

56. Turklāt Tiesa ņem vērā, ka attiecīgajā rakstā izklāstītie fakti netika apstrīdēti pat valsts tiesās. Nav pierādījumu vai kaut vai apgalvojumu par faktu kļūdām, nepareizu izklāstījumu vai ļaunticību no pieteikuma iesniedzējas puses (šajā sakarā skat. lietas “Flinkile [*Flinkkilä*] un citi pret Somiju”, Nr. 25576/04, 81. punktu, 2010. gada 6. aprīlis).

57. Tomēr Tiesa norāda, ka apstrīdētā raksta virsraksts bija “*Vai Vantā slepkavības upuris bija saistīts ar K. U.?*” Lai gan tas bija noformulēts kā jautājums, valsts tiesas uzskatīja, ka virsraksts radīja saistību starp K. U. un slepkavību, netieši norādot, ka viņš tajā iesaistīts. Raksta tekstā šo apgalvojumu mazināja paziņojums, ka šāda saistība varētu būt ar slepkavības upuri. Tomēr valsts tiesas uzsvēra, ka lasītājam šī informācija parādījās tikai raksta tekstā. Turklāt valsts tiesas vērsa uzmanību uz to, ka virsrakstā bija netieši apgalvots: K. U. ir saistīts ar nozieguma upuri. Lai gan raksta tekstā konkrēti bija norādīts, ka persona, kas tiek turēta aizdomās par slepkavību, nebija saistīta ar K. U., šī informācija parādījās tikai teksta beigās.

58. Tiesa norāda, ka apelācijas tiesa savā spriedumā konstatēja: pieteikuma iesniedzējai vajadzēja pieļaut iespēju, ka rakstā izteikts nepatiess mājiens un šis nepatiesais mājiens var radīt ciešanas K. U. Tiesa šajā sakarā atsaucas uz nevainīguma prezumpcijas principu saskaņā ar Konvencijas 6. panta 2. punktu un uzsver, ka šis princips var būt būtisks arī 10. panta kontekstā situācijās, kurās nekas nav skaidri pateikts, bet tikai netieši norādīts (salīdzināt un pretstatīt ar lietas “Rokanens [*Ruokanen*] un citi pret Somiju”, Nr. 45130/06, 48. punktu, 2010. gada 6. aprīlis).

59. Kopumā divu nesaistītu kriminālizmeklēšanu salīdzināšana, kā arī virsraksti, kas parastam lasītājam skaidri lika noprast, ka par P. O. slepkavību zināms vairāk, nekā faktiski norādīts rakstu tekstā, cēla neslavu K. U., dodot mājienu, ka viņš tā vai citādi bija atbildīgs par P. O. slepkavību. Tādējādi netieši tika norādīts uz faktu, kas ļoti kaitēja K. U. reputācijai. Pieteikuma iesniedzēja nevienā brīdī necentās pierādīt patiesību par netieši norādīto faktu, kā arī neuzstāja, ka mājiens bija godīgs komentārs, kas balstījās uz attiecīgiem faktiem.

60. Turklāt Tiesa vērš uzmanību uz to, ka rajona tiesa savā spriedumā izvērtēja tādas pretējas intereses kā vārda brīvība un tiesības uz privātumu, atsaucoties uz Konstitūciju, kā arī Konvencijas 10. pantu. Rajona tiesa arī norādīja uz Augstākās tiesas precedentu, kurā tiesa, atsaucoties uz Tiesas attiecīgo praksi, bija konstatējusi, ka vārda brīvība neattaisno personas cieņas vai privātās dzīves aizskārumu. Atstājot spēkā rajona tiesas spriedumu, arī apelācijas tiesa piekrita šim pamatojumam. Tāpēc Tiesa uzskata, ka valsts tiesas savā analīzē piešķir pietiekamu nozīmi pieteikuma iesniedzējas tiesībām uz vārda brīvību un nodrošināja atbilstošu līdzsvaru starp šīm tiesībām un K. U. tiesībām uz reputāciju.

61. Visbeidzot Tiesa ņem vērā pieteikuma iesniedzējai piemēroto sankciju smagumu. Pieteikuma iesniedzēja tika notiesāta pēc krimināllikuma un sodīta ar naudas sodu 30 dienu algas apmērā, kas kopā bija 720 EUR. Tāpat viņai solidāri ar līdzapsūdzēto bija jāsamaksā K. U. 2000 EUR par ciešanām un 1500 EUR par tiesāšanās izdevumiem. Citas sankcijas vai finansiālas sekas netika noteiktas. Turklāt Tiesa norāda, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem saistībā ar notiesāšanu netika veikts ieraksts par pieteikuma iesniedzējas sodāmību, jo noteiktā sankcija attiecās tikai uz naudas sodu. Tiesa uzskata, ka noteiktā sankcija bija pamatota (salīdzināt un pretstatīt ar iepriekšminētās lietas “Flinkile un citi pret Somiju” 89.–91. punktu; un lietas “Lahtonens [Lahtonen] pret Somiju”, Nr. 29576/09, 78. punktu, 2012. gada 17. janvāris).

62. Tāpēc Tiesa secina, ka valsts tiesu argumentācija bija atbilstoša un pietiekama, lai pierādītu, ka apstrīdētā iejaukšanās bija “nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā”. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos faktorus, tostarp valstīm piešķirto rīcības brīvību šajā jomā, Tiesa uzskata, ka valsts tiesas nodrošināja godīgu līdzsvaru starp attiecīgajām pretrunīgajām interesēm.

63. Tātad Konvencijas 10. pants nav pārkāpts.

ŠO IEMESLU DĒĻ, TIESA VIENPRĀTĪGI

1. *pasludina* pieteikumu par pieņemamu;
2. *nospriež*, ka Konvencijas 10. pants nav pārkāpts.

Sagatavots angļu valodā un paziņots rakstveidā 2014. gada 29. aprīlī saskaņā ar Tiesas reglamenta 77. panta 2. un 3. punktu.

Fatoša Arači [*Fatoş Aracı*]

nodaļas sekretāra vietniece

Ineta Ziemeļe

priekšsēdētāja